

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődékek a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDÁK: I. KERÜLET (VÁR). Magyar kir. Államnyomda, Nándor-ter 1. Egyetemi nyomda, Iskola-ter 3. Szent Gellért-nyomda, Dübrentey-utca 18.</p>	<p>Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6. Pardavy József, Lipót-utca 6. Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32. Süsz Dávid, Haltér 5.</p>	<p>A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14. Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21. Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14. Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18. Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19. Weizmann(sz. Laszk)E., Nádor-utca 18.</p>	<p>Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24. Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33. Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája). Markovits és Garai, Lázár-utca 13. Nagel István, Nagymező-utca 40. Nemzeti nyomda Eötvös-utca 19. Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.</p>	<p>Propper Leó, Erzsébet-körút 22. Zeisler M., István-ter 17.</p>
<p>II. KERÜLET (VIZIVÁROS). Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4. Heislcr Jaroslav, Várkert-rakpart 1. Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5. Weisz Testvérek, Pala-utca 5.</p>	<p>Ullmann József, Régi posta-utca 4. Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3. Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>VI. KER. (TERÉZVÁROS). Augenfeld Miksa, Dalnok-utca 3. Beck és Vas, Király-utca 58. Özv. Borúth Elemérné Mozsar-utca 8. Budapesti könyvnyomda- és kiadó-szövetkezet, Kemnitz-utca 6. Brózsza Ottó, Váci-körút 17. »Corvina«-nyomda Révay-utca 14. »Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ. O-utca 12.</p>	<p>Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35. Preszburg Tivadarné, Teréz-körút 41. Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31. Pollacsek Mór, Révai-utca 5. Quittner József, Szerecsen-utca 1. Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.</p>	<p>VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS). »Budapesti Hírlap« nyomdája, Rökk Szilárd-utca 4. Fritz Ármán, József-körút 9. »Magyar Nyomda«, József-körút 47. Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30. Weissenberg Ármán, Eszterházy-utca 16.</p>
<p>III. KERÜLET (Ó-BUDA). Bartalits Imre, Lajos-utca 4. Wimmer Márton, Sertőző-utca 10.</p>	<p>V. KER. (LIPÓTVÁROS). Bendiner A., Arany János-utca 18. Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12. Gansel Zsigmond »Minerva«-nyomdája, Sas-utca 29. Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1. Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34. Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32. Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26. Károlyi György, Rudolf-rakpart 7. Kertész József, Mária Valéria-utca 11. Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34. Légrády Testvérek, Váci-körút 78.</p>	<p>IV. KERÜLET (BELVÁROS). Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20. Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencziek-tere 3. Buschmann Ferencz, Koronaherezeg-utca 8. Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4. Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43. Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1. Hedvig S., Károly-körút 22. Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet. Zöldfa-utca 43. Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8. Neuwald Illés, Gránátos-utca 8. Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Megyeház-utca 11-13.</p>	<p>VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS) Deutsch József, Károly-körút 7. Eckstein és Neufeld Erzsébet-körút 29. Garai Mór, Károly-körút 3. Heimlich és Händler Király-utca 49. Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Löbl Mór, Király-utca 13. Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54. »Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8. Eisner Géza és Bihari Mór, Dohány- és sip-u. sarkán.</p>	<p>IX. KER. (FERENCZVÁROS). Engelmann Mór, Lónay-utca 7. »Hazánk« nyomda-rész- vény-társaság, Üllői-út 25.</p>
				<p>X. KER. (KÖBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>
				<p>BETŰÖNTŐDÉK: Államnyomda, I. vár, Nándor-ter 1. Athenaeum, IV., Ferencziek-tere 3. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Desseffy-utca 32. Egyetemi nyomda, I. vár, iskola-ter 3. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4. Pallas, IV., Kecskeméti-utca 6. Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.</p>

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csorna. Neumann Samu.	Surányi János. Polgár Bertalan.	Kolozsvár. Gombos és Sztupjár.	Munkács. Özv. Blayer Pinkásné és fia
Alsó-Kubin. Schneider Dezső.	Czegléd. Piros J. és Társa.	»Pannónia« könyvnyomd. (tulajd. Haar és Raab)	»Ellenzék« nyomdája.	Farkas Kálmán.
Alsó-Lendva. Bozzay P.	Sebők Béla.	Győr-Sziget. Gross G. és társa.	Gámán János Örökösei.	»Munkács« könyvnyom- dája, könyv- és papir- kereskedése: Kosza és Grünstein.
Apatin. Szavadill József.	Debreczen. »Csokonaie« nyomda- és kiadó-reszvény-társaság.	Gyula. Dobay János.	Hörvath Géza.	Muraszombat. Grünbaum Márk.
Arad. Aradi nyomda részvény- társaság.	»Debreczeni Ellenőr« ny.	Kohn Adolf.	»Közművelődés« nyomda.	Nagy-Atád. Günsberger Antal.
Bloch H.	»Debreczen« nyomda.	Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda.	Lehmann V. Sándor.	Nagy-Bánya. Molnár Mihály.
Gyulai István.	Ifj. Gyürky Sándor.	Voltz H.	»Magyar Polgár« nyomd.	Molnár Mihály.
Lengyel és Stein.	Kutasi Imre.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	Polcz Albert.	Keresztes Ferencz »Hala- dás« nyomdája.
Muskát Miksa.	László Albert.	Hajdu-Böszörmény. Muntyán József.	Stratzinger G.	Nagy-Beeskerek. Grcsits I.
Román gör. kel. egyház- megye nyomdája.	Varosi nyomda.	Halas. Präger Ferencz.	Komárom. Rónai Frigyes.	Pleitz Fer. Pál Utóda (dr Brajner L. és Mayer R.).
Réthy Lipót és Fia.	Deés. Demeter és Kiss.	Hatvan. Hoffmann J.	Özv. Krausz Ignáczné.	Scheinberger Ignác.
I. aradi amerikai gyors- sajtónyomda.	Rosenstein Mayer.	Hátszeg. Stern Mór.	»Petőfi«-nyomda.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Abrudbánya. Policzer Zs.	Delta.Heldenwanger József.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria« nyomda.	Spitzer Sándor.	Cirner J. József.
Aranyos-Matóth. Részvénynyomda. (Felsza- molás alatt.)	Déva. Hirsch Adolf.	Kanitzer G.	Körmend. Részvény-nyomda.	Wokál János.
Aszód. Magy. kir. javító-intézet nyomdája.	Kroll és Társa.	Lévai Fülöp.	Körmöczbánya. Joerges A. Özv. és fia.	Nagy-Enged. Cser J. József.
Baja. Kollár Antal és Fia.	Devecser. Rosenberg Zsigmond.	Holics. Hotascha J.	Köszeg. Feigl Frigyes.	Wokál János.
Nánay Lajos.	Ditró. Ditró és Szárhegy közsé- gek nyomdája.	Huszt. Mermelstein Fülöp.	Feigl Gyula.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp.
Streintz Gyula.	Dombóvár. Első dombóvári könyv- nyomda és papírszergyar.	Igló. Schmidt József.	Kula. Berkovics Márkus.	Singer Lipót.
Balassa-Gyarmat. Halyák István.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Ipolyásg. Neumann Jakab.	Kún-Szt-Márton. Sima F. főlkja.	Wajdics József.
Özv. Kék Lászlóné.	Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá.	Jászberény. Brünauer Adolf és társa.	Kún-Szt-Miklós. Bors Károly.	Weiss L. és F.
Balazsfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Adler Netti.	Kabold. Deutsch Mózes.	Léva. Nyitrai és Társa.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly.
Bártfa. Blayer M.	Eger. Erseki lyc. nyomda.	Kalocsa. Werner Ferencz.	Dukez Lipót.	Sarkady Nagy Zsigmond és Társa.
Battonya. Hungária-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.	Egri könyvnyomda-rész- vény-társaság.	Malatin Antal.	Lippa. Povázsay Sándor.	Turóczy Zsigmond.
Békes. Povázsay Testvérek.	Kohn Dávid.	Kaposvár. Hagelmann Károly.	Zách József.	Nagy-Kikinda. Jokly L.
Békkés-Csaba. »Corvina« ny. (Szihelezky József.)	Érsekujvár. Winter Zsigmond.	Jancsovics Gyuláné.	Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor.	Milenkovits István.
Lepage Lajos.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Kéthelyi Miksa.	Löcse. Reisz M. József.	Radák János.
Povázsay Sándor és Guszt.	Esztergom. Buzárovits Gusztáv.	Magyar János.	Werthmüller J. és Fia.	Nagy-Körös. Ottinger Ede.
Belényes. Süssmann Lázár.	Gerenday József »Hunnia« nyomdája.	Kapuvár. Buxbaum József.	Losonc. Losonczy Sándor és Társa	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Besztercze. Botschar T.	Laiszky János.	Fieler Hermann.	Roth Simon.	Künstler Soma.
Orendi Károly.	Tábor Adolf	Karánsebes. Oréhoja Antal.	Lugos. Traunfellner Károly.	Nagy-Röcze. Künstler Soma.
Beregszász. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Pirokska.	Fehértemplom. Wunder J.	Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.	Wenczell J. és Fia.	Nagy-Szalonta. Reich Jakab.
Besztercebánya. Machold F.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Karczag. Szódi Miksa.	Weisz Hermann.	Adler Jakab.
Singer Jakab.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné.	Magyar-Óvár. Czéh Lajos.	Nagy-Szeben. Kraft C. Vilmos.
Bicske. Lederer Hermann.	Fiume. Battara P.	Bernovics Gusztáv.	Makó. Gaál László.	Drotleff József.
Bonyhád. Raubitschek Izor.	Chiuzre & Co.	Ries Lajos.	Neumann József.	Drotleff József.
Brassó. Gött János és Fia.	Jerouscheg G.	Werfer Károly.	Malaczká. Wiesner Alfred.	Institut tipografic.
Muresianu Aurél.	Karletzky Ferencz.	Karaszeg. Szódi Miksa.	Margitta. Klein Lipót.	Reissenberger Adolf.
Alexi Theochár.	Stabilimento Tipo-litogra- fico Fiumano.	Karcsa. Kling János.	Mármaros-Sziget. Mayer és Berger.	Román püspöki könyvny.
»Közművelődés« nyomda.	Fogarás. Thierfeld Lipót.	Sauter Pál.	Blumenfeld és Dávid.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon.
Brezdnobánya. Kreisler J.	Galánta. Első galántai könyv- nyomda és papírraktár.	Kecskemét. Sziládi László.	Reszvény-nyomda.	Wiener Nathan.
Buziás. Ullmann F.	Galgóc. Sternner Adolf.	Tóth László.	Viski Balas Lajos.	Nagy-Szőllős. Schwartz Béla.
Csákova. Chudy Testvérek.	Seidl Jakab.	»Pannónia« nyomda.	Wider Mendel.	Nagy-Szombat. Goldmann Miksa.
Csáktornya. Fischel Fülöp.	Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek.	Készmárk. Kling János.	Maros-Vásárhely. Adi Árpád.	Horovitz Adolf.
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Gyoma. Kner Izidor.	Keszthely. Nádai Ignác.	Ev.ref. collegium nyomda.	Winter Zsigm. Özvegye.
Csikszereida. Györgyjakab Márton.	Gyöngyös. Braun Bertalan.	Farkas János.	Grün Vilmos gyorsajtó- nyomdája.	Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy.
Csongrád. Schwarz Sándor.	Herzog Á. E.	Király-Helmecz. Klein József.	Mátészalka. Weisz Zsigmond.	Nagy-Várad. Berger Sámuel.
»Tiszavidék« nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné.	Kohn L.	Kis-Czell. Menyhárt Julia.	Medgyes. Reissenberger G. A.	Freund Lajos és Társa.
	Kohn Mór.	Kezdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes.	Mezőtúr. Gyikó Károly.	Laszky Armin.
	Győr. Fischer István és F. utóda: Nitsmann József.	Szabó A.	Mindszent. Goldstein Mór.	Láng József.
		Kis-Kún-Félegyháza. Renezay József.	Miskolcz. Forster Rezső.	Rosenbaum Vilmos.
		Kis-Marton. Dick Ede.	Wesselényi G.-né.	Sonnenfeld Adolf.
		Kis-Várda. Berger Ignác.	Stamberger Bernát.	»Szigligeti« nyomda r.-t.
			Módos. Staits György.	Pauker Dániel.
			Mohács. Blandl János.	Német-Bogsán. Zeier J.
			Moór. Marian György.	Német-Palánka. Kristofek Jozsef.
				Nyiregyháza. Jóba Elek.
				Pringer Janos.

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

IV. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1894 JULIUS

7. SZÁM

Előfizetésre való föl hívás

a

Magyar Nyomdászok Évkönyve

tizedik évfolyamára.

A Szakkör által kiadott Évkönyvnek immár tizedik évfolyamára hirdetünk előfizetést. Szakkönyv életében egy decennium nagy idő és hogy a tizedik évfolyamot is megérte e kis könyvecske, bizonyítéka annak, hogy a magyar nyomdászvilág elismerte létjogosultságát és évről-évre fokozottabb mérvben járul annak főtartásához.

Az Évkönyv tizedik évfolyama szintén *Gelléri Mihály* szerkesztésében fog megjelenni és a szerkesztőt a Szakkör irodalmi bizottsága támogatja a szerkesztésben.

Tisztelettel kéri a szerkesztő a szaktársakat, segíték őt munkájában, hogy az új évfolyam tartalom tekintetében ne maradjon a régebbi évfolyamok mögött. Ha a szellemi pártolás el nem marad, nyújthat a szerkesztő olyan szakkönyvet, mely míg egyrészt a fiatalabb generációt oktatja, gyakorlati ismereteket terjeszt és hasznosan működik a szak-képzetség fejlesztésén, másrészt mindenki szívesen áldozta reá filléreit, mert tudja, hogy hasznos célú, a magyar szakirodalom ügyét sikeresen szolgáló vállalatot támogat általa.

Kéri tehát tollforgató szaktársainkat, lépjenek sorompóba Évkönyvünk minél jobb tartalma érdekében; az összes magyar nyomdászokat pedig arra hívja fel reményteljes bizalommal, hogy tömeges előfizetés által tegyék lehetővé az Évkönyvnek minél gazdagabb tartalommal való megjelenését.

Az Évkönyv programja különben ezentúl is az marad, melyet elejétől fogva maga elé tűzött: olyan szakkönyvet nyújtani az olvasónak, melyben min-

denki találhat valami hasznos tudnivalót. Terjedelme az előbbeni évfolyamokéhoz hasonlóan, legalább tiz-tizenegy ív lesz, tartalmazva szakközleményeket, nyomdász-történelmi, útmutató technikai és statisztikai cikkeket, apróságokat, az összes szaktársakat érdeklő egyesületi közleményeket, naptári részt és hirdetésekét. Ára csinos nyomdai kiállításban, vászonkötésben — a mult évihez hasonlóan s hogy a szerényebb körülmények közt levők is könnyen megszerezhessék — helyben 60 kr., vidékre portoköltséggel 67 kr., ajánlott küldéssel 82 kr., mely összegek a fővárosban a Kör bizalmi férfaínál, a vidéken pedig az erre vállalkozóknál 10 kros heti részletekben is fizethetők. Az előfizetési pénzek (vidékről legczélszerűbben postautalvánnyal) legkésőbb október hó 15-ig küldendők be e cím alatt: *Grafikai Szemle, Budapest, V., Hold-utca 7. sz., Részvénynyomda*. Óhajtandó volna azonban, hogy tájékozás céljából a jelentkezőket előlegesen bejelentenek, legalább szám szerint, a mit legczélszerűbben egyszerű levelező lapon lehetne eszközölni.

A kéziratokat szeptember közepéig a szerkesztőhöz (*Részvénynyomda, Hold-utca 7. sz.*) kérjük küldeni. *Gyűjtőknek tiz példány után egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.*

Az Évkönyv december elején fog megjelenni és szétküldetni.

Egyáltalán kérjük az Évkönyv minden igaz barátját, hogy annak ügyében lehető buzgóságot kifejteni sziveskedjenek.

Budapest, 1894. évi julius hóban.

*A Könyvnyomdászok Szakkörének
irodalmi bizottsága.*

Szaklap-kiállításunkról.

A *Könyvnyomdászok Szakköre* t. választmánya által fölszóliattam, hogy az általa f. évi április hó 22—29-én rendezett nyomdászati szaklap-kiállításon közszemlére kitéve volt anyagot tanulmányozzam és egy körülményes jelentésben tegyem közzé észleleteimet, illetve számoljak be a kiállítás lefolyásáról és annak művészetünkre gyakorolt hatásáról, a mennyiben ily szűk körre vont tárlnál egyáltalán rögtön nyilvánuló, szemmel látható hatásról szó lehet.

Kész örömmel vállalkoztam eme, csekély személyiségemet szerfölött megtisztelő feladat megoldására és a következőkben igyekezni fogok, elfogulatlanul és csakis szakmánk emelését szem előtt tartva, e megbízatásnak tőlem telhetőleg eleget tenni.

Kritikai megjegyzéseimnél nem tartok igényt csálhatatlanságra, hanem ellenkezőleg azt tartom, hogy »a jópap holtig tanul«, miért is szívesen fogadok netáni ellenvéleményeket, ha azok a tárgyilagosság határai között mozognak, annál is inkább, mert három évtizedet meghaladott nyomdász pályámon mindig az volt a jelszavam, hogy »győzzön a jobb!«

Budapest, 1894. július hó 1. *Firtinger Károly.*

Miként jött létre a kiállítás?

Sajátságos és mindenestre megemlítésre méltó különös véletlen műve, hogy a Körünk által az idén tavaszkor rendezett nemzetközi szaklap-kiállítás megtörténte körülbelől összeesett a magyarhoni nyomdászság főorganumának, a *Typographiának* május hó 1-én végbement 25 éves pályafutásával. Midőn *Bauer J. M.* szaktársunk a Körnek egyik ülésén mult őszkor megtette a kiállításra vonatkozó indítványát, ezen jelentőség teljes összefüggés még nem lebegett lelki szemei előtt, azonban vezérelte ugyanaz a soha el nem lankadó buzgalom, az az ihletszerű lelkesedés, művészetünk és testületünk értelmi nivójának és ezzel karöltve járó anyagi jólétének emelése érdekében, mely buzgalom és lelkesedés a negyedszázaddal ezelőtt megindult *Typographia* alkotóit áthatotta.

Igenis, a Szakkör vezetősége, lelkes elődeink intencziói szerint — kiknek jelszava: »Műveltséggel szabadságra!« vala — járt el e kiállítás rendezésénél.

Mielőtt azonban belemennénk feladatunk meritumába, helyénvalónak találjuk futólagos visszapillantást vetni ama szakkiallításokra, melyek mai napig rendezettek a fővárosi nyomdászok által, mert — véleményünk szerint — dolgozatunk teljesség tekintetében ezzel csak nyer.

Az első ily vállalkozás, mely ugyan csak kísérlet-számba ment, de mindamellert meglehetősen eredményt mutatott föl, tudvalevőleg 1868-ban történt. Az akkori *Pest-budai könyvnyomdászok önképző-egylete* rendezte ezt a régi és újabb nyomtatványokból álló szakkiallítást, a Sándor-utca és Muzeum-körút sarkán állott Luby-házban levő első emeleti egyleti helyiségében. A kiállítók közt kiváló helyet foglalt el a debreczeni városi nyomda termékeivel. Kapcsolatosan a kiállítással, pályázat volt kirva a tanoncok részére boríték-

cím szedésére, következő szöveggel: *Gutenberg. Kor-és életrajz. Irtá egy nyomdász. Budapest, 1868. Kiadja a budapesti könyvnyomdászok egylete.* E pályázat szép eredményt mutatott fel, a vidékről is érkezett néhány versenymunka. Az első díjat, egy ezüstórát, *Laszky Ármin*, az Athenaeum tanoncza, jelenleg nagyváradi nyomdatulajdonos, nyerte el; a dícsérettel kitüntetettek közt van a többek között egy aradi tanonc, *Pekker (Pusztai) Ferencz*, a Pallas-nyomda mostani művezetője Budapesten. Sajnos, e kiállításról bővebb adatok nem maradtak reánk, mert a nyomdászoknak abban az időben nem volt szakközlönyük, minthogy az Egerben megjelent *Gutenberg* 1867 végével megszűnt; viszont pedig a *Typographia* csak 1869 május 1-jével indult meg; az egyletben vezetett jegyzőkönyvek és egyéb iratok abból az időből pedig veszendőbe mentek.

Tíz évvel később, 1878-ban, a *Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők egylete* rendezte fényes siker mellett a második kiállítást, nyomdai termékekből, a ferenczrendiek bazárjában levő Fővárosi Iparosok-Körének nagy dísztermében. E kiállításról már birunk alapos ismertetéssel *Bendner József* szakavatott tollából, miért is fölöslegesnek tartjuk e kiállításról e helyen kimerítőbben megemlékezni.

1885-ben Párisban nemzetközi munkakiállítás rendeztetett, melyen a föntnevezett egylet vezetősége határozatából szintén részt vett a magyar nyomdászat, hogy a művelt nyugat eme forrpontján némi fogalmat nyerjenek haladásunkról. — Az e célra kibocsátott felhívásra 40—50 kiállító jelentkezett, kiknek munkái Párisban közszemlére kitétetek; egyszersmind francia nyelvre átfordított ismertető irat is jelent meg az egylet kiadásában a magyarhoni közművelődési, illetve nyomdai viszonyokról; e 14 oldalra terjedő kis munkát *Ács Mihály* és *Firtinger Károly* írták meg.

Végre 1887-ben a *Budapesti Könyvnyomdászok Társasköre*, a sajtó szabaddá tételének márcziusi ünnepélye alkalmából, a Magyarországon megjelenő hirlapokból rendezett kiállítást, az anyaegylet helyiségében (Stáhly-utca 1. sz. a.). Ezen kiállításról *Szabó Dezső* ajándékozta meg bennünket egy, nála megszokott alapossággal írott ismertetéssel, mely »Tanulmány a hirlapokról« cím alatt jelent meg a *Magyar Nyomdászok Évkönyve* 1888. évi folyamában. Az érdeklődőket utaljuk e munkára.

Időközben a fentérintett Társaskör címét *Könyvnyomdászok Szakköre*-re változtatta s egyuttal működésének határvonalait is tetemesen kibővítette. 1891. január hava óta *Grafikai Szemle* cím alatt pedig saját hivatalos közlönyvel rendelkezik.

E rövid kitérés után átmehetünk tulajdonképeni tárgyunkra.

Tehát, mint már említők, *Bauer J. M.* kortag az 1893. szeptember hó 18-án tartott választmányi ülésen azt az indítványt tette, hogy a Szakkör részéről a sajtószabadság kivívásának emlékére rendszeresen tartatni szokott márcziusi ünnepély ezúttal köttessék össze egy szakkiallítás rendezésével, melyben valamennyi nemzetnek és nyelvnek nyomdászati szak-

lapjai lennének közszemlére kitéve. A Szakkör vezetősége előtt ugyan nem voltak ismeretlenek ama számos nehézségek, melyekbe egy ily vállalkozás lehető teljes keresztülvitele még a legkedvezőbb körülmények közt is ütközik, mindazonáltal készségesen magáévá tette a javaslatot, rögtön kiküldve annak foganatosítására egy kisebb bizottságot, egyszersmind a nem csekély összeget igénylő előzetes költségeket is megszavazva. Az előkészítő bizottság három tagból állott, ugyanis az indítványozóból és mellette *Ács Mihály* és *Augenfeld Miksa* szaktársakból.

Elhatározta továbbá a választmány, hogy fölkéri lovag *Falk Zsigmond* kir. tanácsos urat, a Szakkör tiszteletbeli tagját, mint a magyar nyomdászat ez idő szerint legkiválóbb képviselőjét, a kiállítás védnökségének elfogadására. E célra háromtagú küldöttség ment Falk úrhoz, a ki rendkívül szívélyesen fogadta a Kör küldötteit és a legnagyobb készséggel fogadta el a védnöki tisztséget, a legmesszebb menő anyagi és erkölcsi támogatást ígérve a kitűzött szép cél elérése érdekében, majd őszinte elismerését fejezte ki a Szakkör üdvös működését illetőleg.

December hava folyamán küldettek szét a külföldi lapszerkesztőségeknek a kiállításra vonatkozó körlevelek, melyek három nyelven voltak fogalmazva, úgymint: németül, angolul és francziául és röviden körvonalozták a kiállítás célját. Ebben a körlevélben fölkértek a nyomdászlapok szerkesztősegei, hogy lapjukból három példányt küldjenek be a kiállítás számára és pedig lehetőleg az 1894 évi első számot; továbbá a régebben megjelent és jelenleg már nem létező szaklapokból is lettek példányok kérve. A kiállítás idejéül márczius hó 15—24-ike volt kitűzve; ezen terminus később azonban megváltoztatott.

A bizottság elhatározta még, hogy az időnként megjelent évkönyveket, alkalmi lapokat és nyomdászlapokat is fölveszi a kiállítás keretébe, valamint »Különlegességek« címe alatt egyéb ritka, a nyomdászközönség előtt érdeklélő termékeket is.

Ez utóbbi tekintetben az anyaegylet vezetősége volt szíves az alkalmasnak talált tárgyakat könyvtárából átengedni. Érdekes volt e csoportban a *Pollák Gusztáv* úr tulajdonát képező kollekczió, mely nyolcz vaskos kötetben a *Typographia* I—XXI. évfolyamait tartalmazta.

Külföldről a szaklapok eleinte csak nagyon gyéren érkeztek. Még január és február hóban is küldettek szét sürgető levelek, de mind hiába, olyannyira, hogy a Szakkör választmánya kénytelen volt a kiállítás tervbe vett idejét, márczius hó 15—24-étől április hó 22—29-ik napjaira elhalasztani.

Erre az időre aztán beérkezett úgy, ahogy, a kiállítás anyaga, azonban ekkor is újra az anyaegylet vezetősége segítette ki a rendezőbizottságot, több rendbeli idegen nyelvű szaklappal, melyek mindedig hiányoztak, a miért nevezett egyletnek e helyen is kifejezzük hálás köszönetünket.

Kiállítási helyiségül a bizottság *Mudrony Soma* igazgató úr kegyessége folytán, az Országos Ipar-egyesület új-utca 4. sz. a. nagy dísztermét volt szerencsés megnyerhetni.

Számmer Imre.

A nyomdásztársadalomnak egyik kiemelkedőbb alakja dült ki június hó 13-án *Számmer Imre*, székesfehérvári nyomdatulajdonos elhunytával.

Sok főnök vehetett volna példát az ő munkás, tevékeny életéről, kit 52 éves korában — élte delén — ragadott ki családja és szaktársai köréből a kérelhetlen halál.

Ha az ő halálával a nyomdászatot ért veszteséget mérlegeljük, az eredmény feltűnő. Állandó munkásainak száma mindig 13—15 volt, kik oly főnököt vesztettek benne, a ki meg tudta érteni munkásai óhaját s nem volt munkásainak oly kérése, melyet ha teljesíthetett, ne teljesített volna. De üzletember is veszett benne, oly üzletember, kihez hasonlót nem igen lehet találni.

Ősei — több száz évvel ezelőtt már — nyomdával bírtak Hessen-Darmstadtban. A külföldről származtak át Magyarországra; előbb Veszprémben, később Székesfehérváron folytatták a Számmer-család hagyományos tradícióját: a könyvnyomtatás mesterségét.

Számmer Imre 1842-ben született Székesfehérváron, itt járt iskolába és itt tanulta a nyomdászatot is atyja, *Számmer Pál* nyomdájában. Felszabadulva, ismereteit gyarapítandó, tanulmányútra indult; Bécsben körülbelül egy évig, mint accidens-szedő működött, majd Pesten volt, később pedig ismét haza jött, hol az atyjáról maradt s akkor özv. Számmer Pálné név alatt lévő nyomdát bátyjával Kálmánnal együtt kezelte 1871-ig. Ekkor megváltak és *Számmer Imre* önálló lett.

Előbb csak szerény vállalat volt, melyet kezdett, de szakismerete és tevékeny munkásságával rövid idő alatt olyanná tette, hogy ma már a vidék legelső nyomdáival vetekedik.

Mint üzletember élelmes, rendes és kissé szigorú volt. Minden módot és alkalmat felhasznált, hogy azt szakmájában érvényesítse; s hogy mily széles körben ismeretes a nyomdának hira, erre elég tanúságot szolgáltat azon körülmény, hogy az ország minden tájékáról özönlik ide a munka.

Üzletében folyton példás rend és tisztaság volt; erre ő maga ügyelt fel. Munkásaival szemben soha sem volt követelő; nem kívánta, hogy egyik-másik munkása ráhúzzon, mint az igásállat.

— Nem kívánom, hogy itt siessen valaki; dolgozzék lassabban, de jól — szokta volt mondani.

Bezzeg másként van sok helyütt!

1891-ben volt husz éve, hogy nyomdáját megalapította. Az akkori személyzet egy díszes emlékalbummal lepte meg őt, melyet a művezető nyújtott át szép beszéd kíséretében s ő viszonzásul a megemlékezésért Gutenberg szobrát rendelte meg és állíttatta fel a nyomdában.

Az irodalomban is kétségbevonhatlan érdemgi vannak. A 70-es években ő alapította meg a *Vértess*

alját, később a még most is fennálló Székesfehérvár és Vidékének volt tulajdonosa, mely a Csitáryak tulajdonába ment át. 1885-ben vétel útján szerezte meg a Szabadságot, mely 1888-ig az ő tulajdona volt, ekkor adta át Zelei Imrének; szóval — lehet mondani — e két utóbbi lap neki köszönheti létét. Huszonkét éven át szerkesztette és adta ki a jó hírnévnek és keletnek örvendő Székesfehérvári Naptárt. A mult esztendőben nyert szabadalmat egy Előjegyzési Naptárra, de ezzel már nem volt szerencséje

Temetése június 15-én volt a város és vidék közönségének részvéte mellett.

Az üzlet személyzete díszes koszorút helyezett a koporsóra, melynek piros és zöld szalagjain »Szerezett főnökének — a nyomda- és könyvkötő-személyzet« felírás volt olvasható.

Valóban megható szép volt az a részvét, a mely a többi nyomdák személyzetei részéről is nyilvánult: megjelentek egytől-egyig mind.

A gyászoló családnak szolgáljon vigasztalásul azon részvét, mely a szaktársak köréből — nemcsak Székesfehérváron — megnyilatkozott.

V. K.

Oszmán-török írásk

és a török nyomdászat rövid története, különös tekintettel a Magyarországon megjelent török nyomtatványokra.*

Jelen igénytelen soraimban tisztelt olvasóimat — régebben tett ígéretemet beváltva — a török nyomdászat történetével óhajtom megismertetni, de mielőtt ezt tenném, szükségesnek tartom előbb testvér-népünknek, az oszmán-törökök irodalmáról a legfontosabb tudnivalókat elmondani és azon két századnak, a mely alatt a nyomdászat kísérletével találkozunk, irodalmi viszonyairól röviden megemlékezni, hogy megismerjük ama legfontosabb tényezőt, a mely nem csupán legszorosabb összefüggésben áll a nyomdásztal, hanem művészetünk fölvirágzásának első sarkalatos alapja. A török irodalommal nemcsak azért tartom azonban czélszerűnek foglalkozni, hanem azért is, mert a művelt nyugoton és különösen nálunk az alig ismeretes s róla a legkülönbözőbb téves vélemények vannak elterjedve.

E téves nézeteket eloszlatni és némi világosságot deríteni az előttünk ködfátyolba burkolt török irodalomra, most legfőbb törekvésünk.

A török irodalom történetét két nagy korszakra oszthatjuk föl. Az első korszak, a régibb irodalom, vagyis az iszlam hatásának kora, az iszlam felvételeitől a jelen század ötvenes éveig. E kort az arab és perzsa hatások korának is nevezhetjük.

A második az újabb irodalom korszaka, vagyis a

* A használt forrásműveket az egész mű végén chronologiai sorrendben adjuk.

nyugoteurópai befolyás és nemzeti élet ébredésének korszaka, az ötvenes évektől napjainkig.

Már az első korszakban a legrégebb időktől kezdve az irodalom minden ágának voltak avatott művelői.

Voltak történet- és földrajzirók, kikhez későbbben, Mohammed szultán idejében, természettudósok, matematikusok, csillagászok, orvosok, lexikografok és enciklopedisták csatlakoztak, kiknek nagy tömegét még a szépirók — igazi művészek — és zeneirók is öregbítették.

Minden időben az első helyet foglalták el a költők, kiket, nagyobb részt, a fejedelmek gazdagon jutalmaztak és a vallási irodalom művelői és ezek kommentátorai.

Az irodalom művelői az oszmán nemzet minden rétegéből kerültek ki, a szegénysorsútól kezdve a »világok ura« hatalmas trónjáig akadtak férfiak, kik a legnagyobb odaadással művelték az irodalom egyik vagy másik ágát. A költők között szultánok is vannak. A történetirók egy igen nagy kontingensét pedig hatalmas fővezérek, pasák és államférfiak szolgáltatták.

A régibb török irodalom roppant gazdag s néhány ezer költőt, műköltőt és rímfaragót, valamint tudóst képes felmutatni. A török irodalomtörténet-irók maguk ötezernél több költő életrajzát és műveit ismertetik.

Maga a török költészet formáiban rendkívül gazdag. Legjobban van kifejlődve az epikai s utána a lantos költészet.

Az éposz, a misztikus, heroikus, romantikus, panegirikus, etetikus, didaktikus költemény talált itt művelőjére, csupán a drámának nem akadt a legújabb időkig pártolója.

Hogy ez is a török költészet nagy birodalmába fölvetessék, a nyugoteurópai hatásra volt szükség és az egész nemzetnek szakítania kellett a régi tradíciókkal, a régi szokásokkal, az ifjú törököknek kellett fölírni a nemzetet álmos tévelygéseiből. Az egész keleti költészetnek és így az oszmán-töröknek is legjellemzőbb sajátága a fantázia és a dagályosság, a mely kettőhöz a legtöbb esetben a misztikus is járul. A képzeletgazdagság a prózának és versnek egyaránt kelléke. Ragyogó, dúsgazdag fantázia, párosulva a dagályossággal és szófigurákkal, szinte élvezhetlenné teszi még a legremekebb alkotásokat is. A sok sallanggal túlterhelt költeményekhez hozzá kell szokni, kitartó, állhatatos türelemmel kell áttanulmányozni, hogy a fölösleges szóhalmazból a kis értelmet kiböngésszük. Néhány száz disztichont, vagyis párverset kell az embernek átolvasni, míg a gyöngyszemet megtaláljuk.

Természetes, hogy ilyenkor a fáradság nagyon leszállítja a gyönyörélevezetet.

A nyugoti embernek először meg kell szokni a keleti irány ezen hibáit, keresztül kell magát törnie a bevezetések fárasztó szóalakzatain és kínos, erőltetett hasonlatain, szóval bele kell élnie magát a keleti élet gondolkozásmódjába, hogy igazán élvezhesse is azt, a mit végig olvasott.

A török költők tárgyukat a legrégebb korban a történelemből merítették az elbeszélő, romantikus és misztikus époszaikhoz s midőn már ezt mindenféle

alakban és ugyanazon tárgyat már többen is földolgozták, versenyezve egymással a kivitelben, a nyelv technikájában az emberi szív világához fordultak. Költött tárgyakat, költött személyeket vettek föl műveik anyagául és azokat szerepeltették a legfantasztikusabb és a legmisztikusabb alakban. Végül az allegóriához fordultak. E korszak a perzsa hatás alatt állott s a perzsa költők tárgyait dolgozták föl vagy fordították le a török költők. E kornak leghíresebb képviselői: Ásik pasa, Szulejmán Cselebi, Szalaheddin, Ahmedi, Jazidsi Oglu, II. Mohammed szultán, Hamdi, Nesati, Ahmed, Khalili, Lami, Fuzuli, Jahja, Fazli, Galibdede stb. stb., kik közül az utolsó hat a török-oszmán költészet legdicsőbb alakjai.

A többi tudományok művelői, mint orvosok, csilágászok, lexikografok is foglalkoztak a költészettel, vagy legalább költői alakban tárgyalták tudományukat. Már első Mohammed szultán orvosai között is találunk említésre méltó férfiakat, mint pl. *Szinan Seikhit Kermiából* és *Arabsahl*. Szinan perzsából fordított törökre s egy gúnyiratot irt ellenségei ellen, kik irigykedésből mindenéből kifosztották. E gúnyirattal, melynek címe: *Kharname* (szamarak könyve), megnyerte a szultán kegyét is. Kortársa volt *Muhieddin Kafiedsi*, a ki feltűnést keltett roppant mennyiségű munkáival, a melyeknek ő maga sem tudta se szerit, se számát. Összeirt exegetikát, matematikát, filológiát és törvénytudományt.

Ebben az időtájban lépett fel az oszmán-török irodalom első romantikus költője, *Dsemalizade, Khorisid és Ferrukhzad* című költői munkájával is.

Mentül közelebb jutunk az újabb korhoz, annál nagyobb számmal találkozunk a török tudósok és költők kitűnő munkáival, melyek az őstörök költészet eredeti alakjától mindjobban eltérnek és a perzsa és arab befolyás alatt nőnek nagyra.

II. Mohammed szultán idejében a tudományok és szépirodalom a legszebb fejlődésnek indultak, mert maga az állam feje járt elől a példával. Konstantinápolyban a szultán udvarában a tudósok és írók nagy serege talált kegyes pártfogásra és támogatásra. A szultán iskolákat, akadémiákat alapított, melyekben kitűnő műveltségű tanítók hirdették a keletiek kedvenc tudományait. Az udvar pártfogása alatt a dicsőség pálmájáért és az ezzel járó dús javadalmakért tudós és költő egyaránt versenyzett és ez utóbbiak között nem egy kitűnő hadvezért találunk, a ki az éles kardot szívesen cserélte fel a könnyű író-náddal.

Maga II. Mohammed is beállott a költők sorába és Konstantinápoly hősi legyőzője Auni néven énekelte meg gazeleit.

Mohammed példáját utódai is követték; II. Bajazid és Szelim szintén irtak verseket.

Mohammed udvarában az arab és perzsa írók is mindig vendégszerető és bőkezű pártolóra találtak. Mohammed maga is rajongott a perzsa költészetért. Ezeknek leghíresebb költőjük, Hafiznak műveit nagyon jól ismerte és könyv nélkül is tudta és nem egyszer versenyzett az első lírikus oszmán költővel, *Ahmeddel* Hafiz eszméinek új alakba öntésével.

A perzsa befolyás alatt készült *Sehdi* hőskölteménye, melyben az oszmánok dicsőséges történetét énekelte meg.

Sükrallah *Bedset ul tevarikh*, a történetek vidám-ságai címén történeti munkát irt.

Khosrev Molla a törvénytudományokat művelte s nem tartom érdektelennek a száraz törvényeket magyarázó munkák képzettedűs különös címeit itt megemlíteni. Az egyik munka címe:

Gurrer ul akham, a törvények hajfűrtjei, a másiké *Durrer ul gurrer*, a hajfűrtök gyöngyei.

Mohammed szultán nyomába lépett Bajazid, e néven a második uralkodója az oszmánoknak, a ki szintén nagy áldozatokat hozott tudományokért. Templomokat, iskolákat, hidakat építtetett és alapított, könyvtárakat rendeztetett be s így törekedett népének műveltséget és dicsőséget adni és szerezni. Természetesen ez mind eltérő volt a mi nyugati világunk hasonló törekvéseitől. Keleti jellege volt itt mindennek és mohamedán vallás volt a fő irányelv. Ez nyomtára mindenre a maga hatalmas bélyegét és ha nyugateurópai vívmányok eljutottak is az oszmán birodalom fővárosáig, itt a fő irányelv mindent letipró hatalma alatt csakhamar elenyészett, így a török nyomdászat is, a mely e században Bajazid alatt Gutenberg fölfedezése után nem sokára itt is ismeretes lőn.

Erről azonban később.

Bajazid alatt virágzott a török törvény- és államtudomány, történetírás, az orvosi és mennyiségtani tudomány.

Ez utóbbi tudományágak művelői közül emlitendők:

Hekimsah Mohammed Kaszoini, a ki negyvennél több orvosi művet irt és az arabok hirneves természet-tudósának *Damirinek Hajat al hajvan*, az állatok élete című állatrajzi munkáját fordította törökre és a keleti török költők életrajzeit gyűjtötte össze.

A mennyiségtanból *Bajazid* parancsára több munkát irt tanítója, *Mahmud ben Mohammed ben Kazizade Rumi Miremcselebi*.

A történetírás nagyobb lendületet Bajazid buzditására vett, ki *Nesri* és *Idrisz* írókat ösztökölte az oszmán-török történet megírására. Ezekhez csatlakozott azután *Ásik* pasa is. E híres írók történeti munkái, a melyek ma kitűnő forrásai a török történetirodalomnak:

Tarikh-i Ásik pasa, Ásik pasa története, *Nesri Dsihannuma*, világesemények, *Nesritől* és *Hest-bihist*, a nyolcz paradicsom, *Mevlana Idrisztől*.

Ily hathatós, odaadó támogatás és buzditás mellett, úgy hiszem, nem lesz csodálatos, ha II. Mohammed szultán idejétől kezdve, mind a lantos, mind pedig az elbeszélő költészet nagyobb és nagyobb tökélyre emelkedett és nemcsak igazi költői műveket teremtett, hanem számtalan férczmunkát is. A folytonos fejlődés egész Szulejmán idejéig tart, kit nemzete törvényadónak, »kanuni«, az európai történet pedig méltán nevez »Nagy«-nak.

Kardos Árpád

VEGYESEK.

Mellékleteink. Jelen számunk első műlapja egy chromotipográfiai úton előállított hölgy-dívatlap, melyet a *Kosmos* műintézet jóvoltából mutatunk be olvasóinknak. Ezen intézet tudvalevőleg elsőként karolta föl nálunk nagy költséggel és bátorsággal a képeknek több színben való nyomtatását és e célra most már két ötféle színt nyomó rotációs-géppel rendelkezik, többi mintaszerű berendezésén kívül. Ilyen a technika legújabb csodájának mondható óriási gépek eddig sem Németországban, sem Ausztriában nincsenek működésben, s Párisban még Rómában is csak napilapok színes képmellékleteinek előállítására használtak. A budapesti Kosmos-cég kezdeményezőként lépett azon térre, hogy e gépek segítségével finomabb kivitelű termékek is előállíthatók legyenek s kezdeményezését siker koronázta. Jelen mellékletünk három variációban készült; előállított pedig ezen, egyszerre beemelt három képből óránként 3500 nagy ív, teljesen kész állapotban, a nélkül, hogy az egyes példányok közé üres óvó lapok kerültek volna. Ezen, valóban bámulatos munkaképesség a legjobb biztosíték arra nézve, hogy szakmánk emez ága a gyakorlattal járó tökéletesedés révén szép jövőnek néz elébe. — Második mellékletünk a *Moiret F. Ödön* papírnagykereskedő úr által átengedett kitűnő és eddig nálunk nem ismert illusztráció-papírra nyomott illusztráció-próbát tüntet föl, melyhez a clichét az *Ország-Világ* szerkesztőségének szíveségéből kaptuk és a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság nyomtatta. E melléklet eléggé mutatja a szakembernek, minő feltűnő különbség van a közönséges sima papírra és az illusztráció-papírra nyomott cliché között. Örvendetes, hogy most már olyan czégünk is van, a mely a papír-speczialitásokat (melyre e mellékletünk is nyomva van) a nagy közönséggel és a szakemberekkel megkedveltetni és forgalomba hozni kívánja. *Moiret* úr ígéretét bírjuk, hogy több ily papír-különlegességet fog lapunk útján bemutatni. — Harmadik mellékletünk csinos szedés-minta, két színben nyomva.

Magyar Nyomdászok Évkönyve. Az 1895-iki évfolyam előfizetési felhívását lapunk élén találja meg az olvasó. Felhívjuk reá figyelmeket már most és addig is, míg a szokásos felhívást e hó végén szétküldjük az egész országba, minden egyes nyomdának. Nem mulaszthatjuk el e helyütt is a szaktársakat felkérni, hogy a magyar nyomdászok ez egyetlen szakkönyvének szerezzenek minél több pártolót; mert sajnos, vannak még szaktársaink közt igen sokan, a kik e könyvecske létezéséről alig tudnak. Hogy a könyvecske érdemes a pártolásra, legyen elég fölemlitenünk azt, hogy most lép be tizedik évfolyamába és az eddig megfutott idő alatt sokban hozzájárult a magyar szakirodalom emeléséhez és fejlesztéséhez. A mint a felhívásból kitűnik, a könyv ára oly csekély, hogy azt még a legszerényebb viszonyok közt levő szaktárs is megszerezheti minden anyagi áldozat nélkül.

Alapító-ünnepély. A *Budapesti Hirlapszedők Köre* 1894. évi augusztus hó 19-én, a Széchenyi-téri kioszk összes helyiségeiben, az Ébredés és Typographia daloskörök szíves közreműködése mellett tartja meg fennállásának tizedik évfordulóját. A decennium-ünnepélyre már régen készülnek az ujságszedők s körükhöz méltóan akarják azt megtartani. Mindamellett a belépő-díjat oly alacsonyra (egy koronára) szabta a rendező-bizottság, hogy azon minden szaktárs részt vehet. Jegyek a lapok bizalmi férfainál válthatók előre. A tiszta jövedelem a kör rokkant alapja javára lesz fordítva.

Új nyomda a fővárosban. *Eisner Géza* és *Bihari Mór* tulajdonukba vették az előbb *Schmidl Sándor* tulajdonát képezett, utóbb *Pelőji-nyomda* czég alatt működött nyom-

dát. — *Preszburg Tivaltárné* pedig a Teréz-körút 41. szám alatt nyitott kő- és könyvnyomdai műintézetet.

Ifj. Thümecke Károly fővárosi gépgyára (Koronaherczeg-utca 3. sz.) *Liberty* javított amerikai tégelysajtókról szóló prospektusát mai számunkkal veszik t. olvasóink.

Új lapkiadó-részvénytársaság. A Magyar Hirlap további kiadására alakult részvénytársaság f. hó 17-én tartotta alakuló közgyűlését, a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság igazgatóságának helyiségében. A társaság részvénytőkéje, a mely 250.000 frtból áll, teljesen be van fizetve. A társaság, a melynek egyik főrészvényese Horváth Gyula maradt, vétel útján megszerezte a Magyar Hirlap című politikai napilap tulajdonjogát, valamint az ennek nyomdai kiállítására szükséges gépeket és felszereléseket. A társaság igazgatója Gerő Lajos dr., a Pallas igazgatója lett. Felügyelő-bizottság tagjai: Herz Vilmos, a magyar papírgyár-részvénytársaság vezérigazgatója, Horváth Gyula orsz. képviselő, Könyi Manó, a papírgyár-részvénytársaság felügyelő-bizotts. tagja, Tomcsanyi László, a Pallas igazgatója s Veith Béla, a papíripar-részvénytársaság igazgatója tagja. Elhatározták, hogy a társaság üzlethelyiségei a Pallas részéről építendő új házban leszenek elhelyezve. A szerkesztőség vezetése szerződésileg továbbra is Horváth Gyulának van biztosítva.

Fodor István, valamikor pályatársunk, jelenleg pedig elsőrangú elektrotechnikai kapacitás, folyó évi június hó 1-je óta a fővárosi villamosítási részvénytársaságnak igazgatója s így a *Grafikai Szemle* mult évi augusztusi füzetében nyilvánított óhaj, hogy ezen kiváló tudós ne a messze távolban, azon időben Áthénban, értékesítse tudását, hanem szentelje hazai iparunk föllendülésére, örvendetesen teljesülésbe ment.

A Hornyánszky Viktor czégnek is szűk lettek eddigi, az akadémia-palotában elfoglalt nyomdahelyiségei, s az aradi-utca 14. számú háztelken fog építtetni egy háromemeletes bérházat, kapcsolatban tágas kiterjedésű nyomdai műhelylyel. Örvendetes jelül tekintjük hazai nyomdászatunk emelésére nézve e jóhírű czég prosperálását.

Szakkörünknek az *Ébredéssel* együtt rendezett mulatsága kitűnően sikerült. A délelőtt mérsékeltébb számban kivonult közönség a délután folyamán néhány száz főnyire növekedett s ez a sok mulatni vágyó mind kielégítve tért haza késő este pihenni. — Az egész mulatságot fesztelen kedélyesség jellemezte, s ezt nem tudta megtörni még a délután hirtelen keredett zápor sem, mely után különben még pompásabb lett a nyomdásztüdőknek annyira kedves és szükséges ájer.

Láng József nagyváradi nyomdatulajdonos, körünk nagyérdemű tiszteletbeli titkáráról érdekes hírt olvasunk a tulajdonát képező *Nagyváradban*, mely azt adja hírül, hogy derék szaktársunk a megérdemelt boldogulás útján ugyancsak halad. Évekkel ezelőtt ugyanis a nagyobb vállalkozással járó anyagi terhek szükségessé tették, hogy társ után nézzen, a kit *Kálmán Ödön* dr. személyében meg is talált. Természetes, hogy ambiciózus barátunk magasba törő szárnycsapásait mégis csak fékezte némi tekintetben ez a társ-viszony, s ő nem is tekintette azt sohasem véglegesnek. Most aztán az idő, meg a változott viszonyok meghozták neki újra a korlátlan szabadságot; Láng József ismét társ nélkül, erősen, szabadon áll, a melynek az ő barátai csak örülhetnek, mert tudja ő, és hiszszük mi, hogy neki hivatása van a vidéki nyomdászat emelése körül s ezt a czélt nem is fogja szeme elől téveszteni. Egy munkásait megbecsülő, ezek részéről tisztelt és becsült, a magyar nyomdász-ipart emelő főnöknek ismertük eddig is Lángot; hiszszük, hogy ezentúl még jobban és szélesebb körben lesz alkalmunk őt tisztelni, midőn olvassuk, hogy »a nagyváradi királyi törvényszék végzésileg törülte a társaschéget, s a

Nagyváradi kiadásága, a nyomdavidualtal tulajdonosi joga most újra egészen Láng József tulajdonába ment át.

Czirner József nagyenyedi nyomdatulajdonos úr szives volt beküldeni egy nála készült vaskos kötetet, mely *Nyárutó* címet visel. A munka új metszésű mediával jellegű garmond betűkből van, igen rendezes szedve, s nyomása is egyenletes, tiszta, úgy, hogy leszámítva a cím alján egyes beszállási hibákat, a kolumna-számok túlkicsínységét, egészben véve a művet a jeles tipografiai termékek közé kell sorolnunk s örömlenket fejezzük ki, hogy Czirner úr ily szemmel látható módon törekszik haladni a korrallal.

A kártyaalkalú nyomtatvány-küldemények kellékei. A címjegyek, valamint egyéb, össze nem hajtott, kártya alakjával és minőségével bíró nyomtatványok (könyvmegrendelések, egyszerű jelentések, stb.) boríték, címzszalag, vagy kötözés nélkül küldhetők a postán. Ilyen tárgyak címoldalán azonban csakis a címet szabad kézírással kiírni; a feladó nevét, lakását, foglalkozását stb. csak bélyegzővel, vagy más mechanikai módon lehet megjelölni; és a könyvmegrendelési lapok címoldalán még azonkívül e szót: Könyvmegrendelés (bulletin, vagy commande de librairie) szabad kitenni. A kártya hátoldalán megengedett írásbeli megjegyzések és jelzésekre nézve a nyomtatványi küldeményekre egyáltalán fennálló szabályok mérvadóak.

Hét színben nyomó körforgó-gépet épít most *Wörner*, budapesti gépgyáros. Az új kolosszus az Országgyűlési Értesítő nyomdája részére készül s mi már láttunk is próbanyomatot a *Magyar Ujság* nyolcz hirdetési oldalából. Igaz, hogy a próbanyomás nem tökéletes, a mint hogy nem is lehetett még az, mert maga a gép sincs egészen készen. A *Wörner-czég* e gyártmányjal újra bizonyítékát adja annak, hogy ma már nem kell okvetlen külföldre mennünk, ha jó, komplikált körforgó-gépre van szükségünk.

Kitüntetés. Az Országos Iparegyesület 1894. június 24-én tartott közgyűlésén *Götz Józsefet*, lapunk főszerzőjét, az egyesületben kiállított munkáiért a Posner-féle alapítványból öt arannyal jutalmazta. Öszintén örvendünk e megérdemelt kitüntetés fölött!

Fin de siècle papirkészítés. Mint a *V—s* írja, a technika legújabb felfedezése szerint fenyőfák tizenkét óra leforgása alatt kész papírrá gyárthatók. Reggel 1.26-kor a fenyőket kivágják, majd a törzset rögtön a gyárba szállítják, felaprózzák és párolják. Délután a barnára párolt fát faszövevé finomítják, a nedves íveket gőzzel megszáritják és kisimitják, úgy, hogy már 3 órára a papír egy része egész használható, 5 óraker pedig nyomni is lehet rá. A fenyűk, melyeket ezeltől pár órával még a reggeli szellő lengetett, estére már kész ujságként állanak előttünk, hozva a „világ legújabb eseményeit”.

Faulmann Károly, a jeles sztenográfus, június hó 28-án hunyt el Bécsben. Faulmann felől, ki ifjúkorában tudvalevőleg betűszedő volt, a következők életrajzi adatokat találjuk a német szaklapokban: Született 1835. június hó 24-én Saale melletti Halle városában, Németországban, és ugyanott, miután szülei szegénysége miatt tanulmányait tovább nem folytathatta, megtanulta a betűszedés mester-ségét, magántanulást útján tovább képeztetve magát a modern nyelvekben és kedvencz tudományában, a gyorsírástban. Mint gyorsíró, eleinte *Stolze* rendszerét követte, később azonban áttért *Gabelsberger* szisztemájára. Esméit gyakorlati téren csak 1854. óta kezdé érvényesíteni, mikor a bécsi államnyomdában a híres *Auer* igazgatása alatt volt alkalma tehetségeit kimutatni. Miután huzamos ideig mint törvényszéki gyorsírói tudósító kereste kenyerét, 1861-ben letette a tanári vizsgát és elkezdte nyilvános működését mint gyorsíró-tanár. 1863-ban Faulmann új sztenográfiai jeleket rajzolt, melyek *Brendler Károly* által metszve, szépség tekintetében a bécsi köztárlaton az érdem-

éremmel tüntették ki és a bécsi államnyomda által megvásároltattak. Alapított egy külön gyorsírói rendszert is, »fonográfia« név alatt, mely azonban nem talált pártolásra. Számos sztenográfiai iratokon kívül több ismert nyomdászati szakkönyvet is írt. Utolsó nagyterjedelmű munkája »*Im Keiche des Geistes*« címet visel és *Hartleben* kiadásában jelent meg Bécsben. Közbecsülésben álló tudós szaktársunkat június hó 30-án temették el nagy részvétellel a matzleinsdorfi prot. temetőben. Nyugodjék békében!

A nemzetiségi kérdésnek sikerült megoldását találjuk a f. évi június hó 28. és július 2. napjain Brunnben végbe ment VII. ausztriai nagy nyomdászgyűlés egy nekünk is beküldött programjában. A másfél ívre terjedő füzet ugyanis az első íven német nyelven közli a részletes programot, míg a hátralevő félv megfordítva van kilöve és ugyancsak a programot tartalmazza cseh nyelven. Ekkép akár mint veszi kezébe az olvasó a füzetet, a cseh is, meg a német is első helyen szemlélheti anyanyelvét és ezzel el van kerülve a féltékenykedésnek minden ürügye.

A világ legnagyobb bibliája. A vatikán dicsekszik azzal, hogy kincsei közt a világ legnagyobb bibliáját őrzi. Héber nyelven van írva és 320 fontot nyom. Három ember alig bírja czipelni. Ennek a bibliának megvan a maga története, illetőleg legendája. 1512-ben a velencei zsidók meg akarták venni II. Gyula pápától s a biblia súlyának megfelelő aranyat akartak neki érte adni. II. Gyula nem fogadta el ezt az ajánlatot. Ha a pápának ma hasonló ajánlatot tennének, ugy a biblia súlyának az arany mai ára mellett közel egy millió forint értékű arany felelné meg.

Kaiser Lajos, az ismert bécsi gépgyáros, május hó 17-én hunyt el 74 éves korában Mödlingben. Kaiser Magyarországon is számos gyorsíró-állítást fel; gyártelepét Lősertől vette át, ennek halála után és gépeinek szolid tulajdonságai révén szép hírnévre tett szert. Most az elhunyt két fia: Kaiser Lajos és Károly bírja az apjuktól öröklött gyárat.

Lipce városa grafikai statisztikája. A német nyomdai ipar eme metropolisában 1894. év elején 141 nyomda létezett; továbbá 169 könyvkötőde, 677 könyvkereskedés, 30 festékgyár, nyomdai szerelvény-áruház stb. 19 betűöntőde, tömképelési és galvanoplasztikai intézet, 129 kőnyomda, 11 vonalzó-műhely, 11 réz- és aczélvéső, 8 réz- és aczélnyomó, 6 fénynyomdai intézet, 8 hangjegyvéső és nyomó, 96 fametsző, 21 cinkográfiai intézet, 60 véső, bélyegmetsző stb., 20 papirnagykereskedés. Alkalmazva volt ezen időben a grafikai szakmában 15.067 egyén, köztük 3089 női munkás. A különböző ágak szerint felosztva a könyv-, kő- és színes nyomással 5496 férfi és 1450 nő, a könyvkötéssel és dobozkészítéssel 2676 férfi és 1394 nő, könyvek, zeneművek és hírlapok kiadói üzleténél 2860 férfi és 152 nő, betűöntődeikben, betűvésőknél és fametszőknél 946 férfi és 93 nő; végül a papíráruházakban 417 férfi és 317 nő foglalkozott.

Bulgária hírlapirodalma. Bulgáriában jelenleg 73 hírlap és folyóirat lát napvilágot bolgár nyelven, három pedig külföldön (Konstantinápoly és Szaloniki városokban). Szófiában 29 lap és folyóirat jelenik meg, Filippopolban 10, a többi lap 16 más helyen állittatik elő. A 23 politikai lap közül csak kettő jelenik meg naponta, egy Szófiában, a másik Filippopol városában. Van ezenkívül több idegen nyelvű folyóirat is Bulgáriában.

Filippopolban Danoff könyvkereskedő- és kiadó-czég nagy könyvnyomdát állított fel, melynek berendezését a budapesti Pusztai és Perl czég eszközölte.

A Havai-szigeteken, melyek máskülönben Sandwich-szigeteknek is nevezetnek, 1820-ban lett művészetünk amerikai hittérítők által meghonosítva.

A fametszés helyettesítése. A fametszést Delaurier Párisban, mint a Lüders Richárd-féle Technisches Patent-bureau in Görlitz közli, egy oly eljárással akarja helyettesíteni, a melynél épp úgy, mint az érc-maratásnál az érczlapot, úgy itt a rajz kimélyítendő helyeit maratná ki a falapon. Ez eljárásához a falap fölülete egy alapfűrészszel lesz bevonva és a rajz — éppen úgy, mint a rézmetszésnél — ebbe lesz vésve, a maratás aztán egy kén-sav- és kalium-bichromatból álló keverék által lesz eszközölve; a működő hatóképesség tehát chromsavból áll. Delaurier ez eljárásával igen jó eredményeket és nyomólapokat remél elérni, melyeknek lenyomatai a fametszés karakterisztikus puhaságát bírják. Talán lehetséges volna ily uton a fotografiai maratásnál is jó eredményt érni el.

Londonban a munkanélküli könyv- és könyvnyomtatás nyilvános gyűlést tartottak, hogy a nagyközönség figyelmét szűkölködő helyzetükre tereljék. Szóba került ez alkalommal, hogy az angol nagy kiadócégek munkáikat többnyire, kivált a litográfiai dolgokat Németországban, Hollandiában és Ausztriában csináltatják. Így a csinosabban kiállított színházi cédulák, mulatóhelyek hirdetőanyagai, szóval oly nyomtatványok, melyek szebb külsőt kívánnak, Németországban készíttetnek. Sőt a könyvek nyomása is nagyrészt Németországban történik, a mint erről a könyvkereskedésekben meg lehet győződni. A gyűlés folyamán több indítvány tétellett a nyomor enyhítésére; azonban annak keletkezésére nézve meglehetősen zavaros nézetek merültek föl. Hangsúlyoztatott, hogy a kontinensen, különösen Németországban nemcsak tetszetősebben dolgoznak, hanem olcsóbban is. Mások nézete szerint a folyton tartó munkabeszüntetések okozták az illető szakmunkáknak külföldön való előállítását.

A francia írók közt legtöbb jövedelme van Ohnetnek, ki 1885-ben regényeiből és szindarabjaiból félmillió franknál többet vesz be. Zola évi jövedelme is mintegy 300.000 frank s nem sokkal kisebb a Dumas jövedelme. Hugo Viktor 5 milliót tett félre az írói működéséből, örökösei még most is évenként 50.000 frankot kapnak a munkákból.

Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története című illusztrált vállalatból most jelent meg a 15. és 16. füzet, a melyben Gracza György a magyar nemzeti bank megalapítását és az utolsó erdélyi országgyűlés lefolyását mondja rendkívül érdekesen. A két füzet képei (együtt 24 érdekes kép) is igen sikerültek. Rendkívül érdekes az 1848-iki kincstári kamatos utalvány fakszimiléje.

Ezer év meseköltése. Benedek Elek Magyar Mese- és Mondavilágából megkaptuk a 12-ik füzetet, mely méltó folytatása az előbbieknél és igazi gyöngyei vannak benne a magyar népmeséknek. A vállalatot különben Csáky gr. volt kultuszminiszter külön rendeletben ajánlotta alárendelt közegei, mint tanfelügyelők stb. figyelmébe, mint igen alkalmas könyvet jól tanuló gyermekek megajándékozására, sőt 200 példányt maga rendelt meg ily czélra. Az olcsó (füzetenként 25 kr.) és tanulságos vállalatot ajánljuk családok szaktársaink figyelmébe.

HIVATALOS RÉSZ.

Figyelmeztetés. Miután a Szakkörnek a Feszty-körkép-jegyeket készpénzért kell vásárolni, ezután azokból nem adhat minden házipénztárosnak s azok csak Tichy Ákos titkárnál (Részvénytársaság), Rencsisovszky Ferencz pénztárosnál és Steiner Adolf számvivőnél lesznek ezután darabonként 32 krért kaphatók.

Körünk megkeresésére Krecsányi Ignác úr, a krisztinavárosi szinkör igazgatója, kedvezményes jegyeket bocsátott a kör tagjainak rendelkezésére. Ezen kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként egy krajczárért kaphatók Weinberger Dezső (Franklin), Pamuk Ferencz (Athenaeum), Striska Ede (Hazánk), Gelléri Mihály (P. r.-ny.), Schwind Béla (Pester Lloyd), Benes Sándor (Pallas), Steiner Adolf (anya-egylet) uraknál és Rencsisovszky Ferencz szakköri pénztárosnál (VI., Csengery-utca 49. II. 22).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	3 frt	I. rendű körszék	35 kr.
Zsölyeszék	90 kr.	II. » »	30 »
I. rendű zártzék	70 »	Földszinti bemenet	30 »
II. » »	55 »	Karzati zártzék	30 »
III. » »	40 »		

Vasárnap és jutalomjátékoknál földszinti bemenetre jegyek nem adtnak ki.

A városligeti szinkör igazgatója, Föld Zsigmond úr, Körünk tagjai részére szintén adott mérsékelt árú jegyeket, még pedig a következő helyekre és áron:

Földszinti páholy*	3 frt — kr.	Földszint	50 kr.
I. emeleti »	2 » 50 »	Oldalföldszint	30 »
Zsölye	— » 60 »		

* Vasárnap és ünnepnapokon, valamint vendégszerepléseknél csak lehetőség szerint.

Az előadások naponta kedvezőtlen időben is megtartatnak.

A színházhoz a város minden pontjáról lóvasuton úgy, mint társaskocsikon közlekedni lehet.

Ezek az utalványok darabonként 1 krért ugyanott kaphatók, a hol a budai szinköri utalványok.

Május hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Augenfeld —.60, Államnyomda 3.—, Athenaeum 8.70, Brózsza —.60, Buschmann 1.30, Budapesti Hirlap —.—, Czettel és Deutsch 2.70, Egyetemi nyomda 3.90, Fischer és Mika —.60, Franklin 5.70, Hazánk 3.30, Hornyánszky 2.40, Hungária 2.70, Kosmos 1.50, Légrády —.—, Markovics és Garai 1.50, Márkus 1.80, Nagy Sándor —.—, Neumayer 4.50, Neuwald 2.40, Országgy. Ért. —.—, Pallas 5.80, Posner 2.10, Pester Lloyd —.—, Részvény 13.20, Rózsa K. és neje 1.50, Wodianer —.—, Egyesek: Kirmann B. —.30, Gelberger M. —.30, Kosovitz R. —.30, Pollak M. —.60, Keller S. Á. —.30.

Junius hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 1.80, Athenaeum 8.40, Brózsza —.—, Buschmann 1.60, Budapesti Hirlap 3.—, Czettel és Deutsch —.—, Egyetemi nyomda 3.60, Fischer és Mika —.60, Franklin 6.—, Hazánk —.—, Hornyánszky —.—, Hungária 2.40, Kosmos —.—, Légrády 2.40, Markovics és Garai —.—, Márkus 2.40, Neuwald 1.80, Nagy Sándor 3.90, Neumayer —.—, Országgy. Ért. —.—, Pallas —.—, Posner —.90, Pester Lloyd —.—, Részvény 12.50, Rózsa K. és neje 1.30, Wodianer 2.40, — Egyesek: Kirmann B. —.30, Kosovitz R. —.60, Keller Á. —.30, Gibicz I. 1.20, Weiser J. —.30, Venkovits K. —.90, Marikovszky B. —.90, Scheffer L. 1.80, Matunka S. 1.20, Stalla M. —.30, Heller Ignác —.30, Aradról 1.20.

A t. házipénztáros, valamint a szakköri tag urakat kérem, hogy minden a Kör pénztárnokát illető ügyben hozzám, lakásomra (VI., Csengery-utca 49. II. 22.) forduljanak; ugyanoda küldjék a tagsági díjakat is, melyek különben Wolf Antal egyleti küldönc útján is beküldhetők. Lakásomon egész nap található vagyok, kivéve hétfőt, mikor is délelőtt 1/2—10 1/2-ig a Neumayer-féle nyomdában (VI., Szerecsen-utca 35.) állók a t. Körtagok rendelkezésére. Rencsisovszky Ferencz, pénztáros.

A lap szétküldését illető reklamációk Gelléri Mihály urhoz, mint a lap adminisztrátorához (Pesti részvénytársaság, Hold-utca 7.) intézendők.

MELLÉKLET A «GRAFIKAI SZEMLE» 1894. ÉVI 7. SZÁMÁHOZ.

Nyomatott a «Kosmos» műintézet öt színt nyomó körforgógépén, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Egerváry Kioszkja

ÉRTESÍTÉS

Szerdán, 1894. évi július 4-én, a cs. és kir.
kat. zenekarmesterek nyugdíj-alapja javára

monstre-hangversenyt

rendeznek a Baden-Badeni Ögróf nevét viselő
cs. és kir. 23-ik és a cs. és kir. 38-ik számú báró
Mollinary-ezred egyesített zenekarai.

Egerváry Kiosk

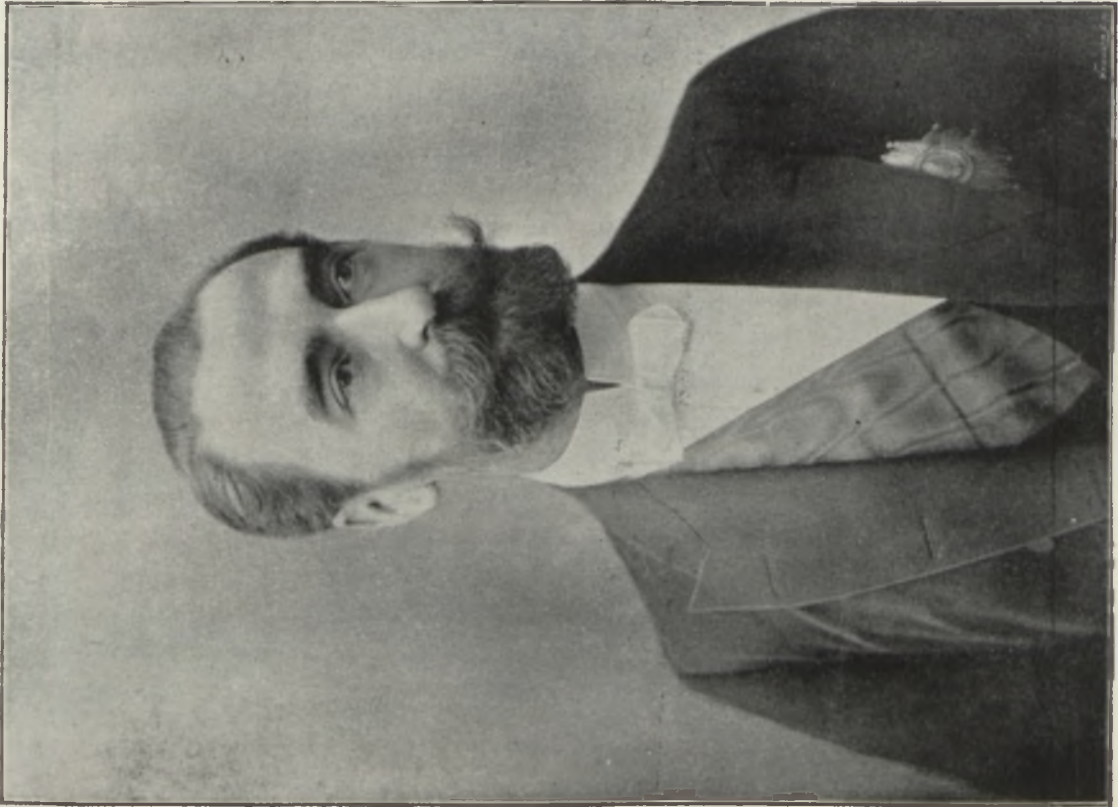
Voranzeige

Wittwoch den 4. Juli 1894 findet zu Gunsten des Pensions-
Fondes der k. und k. Militär-Capellmeister ein

Monstre-Concert

ausgeführt von den vereinigten Capellen der k. u. k.
Infanterie-Regimenter: Markgraf von Baden-
Baden Nr. 28 und Freiherr von Mollinary Nr. 88
Batt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Féléves előfizetőinket kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket megújítani, hogy lapunkat akadálytalanul küldhessük. A kik előfizetéseiket meg nem újítják, a jövő számot már nem kapják.

* * *

Szakköri tag, helyben. Köszönjük a beküldött változtatásokat; bár több ily buzgó tagunk volna, a ki nem röstelli a csekély fáradságot, a melylyel egy levelező-lap megrása jár. De a mint Ön is látja, az érdekeltek legnagyobb része, daczára, hogy minden hónapban megfordul kezükön a lap, nem tartják érdemesnek a változtatásokról (a mely hogy helyes legyen, saját érdekük első sorban) bennünket értesíteni. Ne bennünket érjen tehát a vád, hanem azokat, a kik azt elmulasztják bejelenteni. Mert tessék belátni, hogy mi ebből a célból egy külön embert nem tarthatunk. — Hogy a másik dologról is szó essék: ne kívánják azt a t. tagok, hogy minden számhoz *kifogástalan* műmellékletet adjunk. Egy nyomdára nem lehet folyton támaszkodnunk, mások pedig felszólításunk daczára sem adnak mellékletet, holott ez semmi áldozatba nem kerülne, mert papirost, ha kérnek tőlünk, szivesen küldünk, ha mellékletre érdemes munkájok van. De különben is mi soha sem *kötelezzük* magunkat arra, hogy mellékleteket adjunk, tehát ilyet minden áron követelni a kiadó Körtől ne tessék. Elégedjünk meg egyes nyomdatulajdonosok áldozatkészségével és ne legyünk túlkövetelők, mikor örülnünk kell, hogy *már* ennyit nyújthatunk. Ne tessék tehát a külföldi szaklapokra hivatkozni, mert azok egészen másként állanak előfizetők dolgában, mint a mi szaklapjaink, tehát áldozhatnak is. Ha a szaktársak maguk járnak közbe főnökeinknél a mellékletek ügyében, majd másként lesz. Tessék megpróbálni!

Kompolthy Tivadar veszprémi nyomdatulajdonos urat kérjük, hogy a *márcziusi* számunkban közölt hirdetéseért járó 1 frt 50 krnyi összeget beküldeni szives legyen.

A lap papirosa Dávid K. és Flától. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

KEDVEZŐ ALKALMI VÉTEL kisebb nyomdák fölszerelésére. Minthogy betűkészleteimet a régi Haase-rendszerről új szisztemára akarom átöntetni, eladom összes betű-anyagomat (körülbelül 60 méter-mázsza), esetleg kisebb részletekben; úgy mint: folyó-betűket, dísz- és írott betűket, falragasz- és cím-írásokat, körzeteket, kizáró anyagot, térzőket, réz-léniákat stb. stb. mesés olcsó áron, készfizetés mellett.

Rónai Frigyes,
könyvnyomdatulajdonos Komáromban.

EGY MAGYAR KORREKTOR ajánlkozik hetilap vagy más művek korrekturájának olvasására, jutányos díjazásért. Cím a kiadóhivatalban.

BÖLE JÓZSEF

NYOMDAI ASZTALOS

BUDAPEST, VIII., VAS-UTCZA 7. SZ.

Ajánlja magát különösen **könyvnyomdatulajdonosoknak szedőszekrények** s egyéb nyomdai berendezések elkészítésére.

Regálisok és szekrények állandóan raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

Nyomdai szekrény- és állvány-javításokat és vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Szükség esetén

Postapapírokbán: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Író és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomtató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvnyomdai munkák részére;

Illusztrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelező-lapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tekercek és ívekben;

Itató- és szűrlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden célokra;

Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

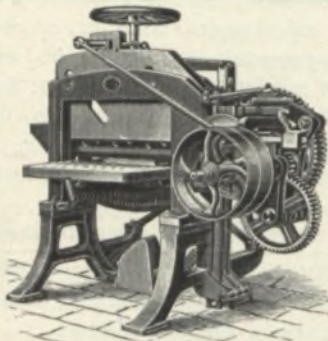
Lemezekben

kérem szíves megbizásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

TELJES GÉPBERENDEZÉSEKET

(légszesz- vagy petroleum-motorokkal, transmisiókkal stb.)

Kő- és könyvnyomdák, litografiai műintézetek, könyvkötészetek, papirdobozkészítő-gyárak, játzókártya-gyárak, papir- és kéregpapir-gyárak, színes papirt előállító gyárak, album-gyárak, dombornyomó-intézetek stb. stb. részére utólérhetlen szép kiállításban és a legjobb szerkezetekkel szállít

Krause Károly gépgyára, Lipsében.

Főképviselek Ausztria-Magyarországon: Paul Beckert Wien, IV., Starhemberg-Gasse 24. és Galitzenstein H. Budapest, V., Erzsébet tér 5. sz., a kiknél mintaraktárak is vannak.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV. ker., Ujvilág-utca 12. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb árakon készít.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

A

GRAFIKAI SZEMLE

1893. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

megrendelhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

*Fabriken von Druckfarben
Waldenmaier, Wien*

Zeit & Philippi, Hamburg

*Silberfabriken:
Hassfurt, London, Mailand, Brüssel.*

A cég készít fekete és
színes

**Könyv- és könyvmdai
festékeket**

Hammonia ~ ~
~ hengeranyagot

KENCZÉKET.

Vezérképviselet és
gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST

Főraktár és iroda:
V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Jénynyomatok
gyorssajtók berendezésével.

Divald Károly
Műintézete

EPERJES ÉS BUDAPEST
IV., KOSSUTH-UTCZA 1. SZ.
FERENCZIEK BAZÁRA.

Készülnek : **FOTOTYPIA**
CHEMIGRAFIA
AUTOTYPIA

Árak jutányosak. * Minták kívánatra ingyen.

BETÜ- ÉS TÖMÖNTÖDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER ÉS MIKA

Nagy választékot tart a legkülönbélebb czélszerű és divatos

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Budapest, Király-uteza 83. sz.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Első Magyar Könyv- és Könyvmdai
Festék-Gvár

Kurzweil János és Társa

V., HOLD-UTCZA 23. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 23.

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek,
kenezék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZITÉSE.
»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

Schriftgießerei
Ludwig & Mayer
 Frankfurt a. M.

hat die
 reichste Auswahl
 in
Titel- u. Zierschriften
 modernster Schnitte.

Vorzügliche
 neue **Anzeige- und**
Reklameschriften.

Neue Bredschriften in Fraktur,
 Antiqua und Cursiv
 In kräftigen eleganten Original-Schnitten.

Bestes Metall!
Vorzügl. Guss!
Billige Preise!

Specialität: **Schreibschriften.**

GÉPGYÁR Különlegességek az öntőde, réziénlagyártás töm-
 őntőde és galván-lemezek minden szükségleti kellékeiből
 s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.
 BERLIN, N. 20.

ÚJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.
 Főlülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos
 magasság, csekély anyag-vesztés.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére :

GOLDZIEHER GÉZA

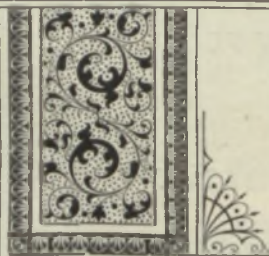
BUDAPEST

V. kerület, Arany János-uteza
 20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
 minőségű

Papíráruk.

Tömöntöde
Galvanoplasztika

A. Numrich & Co. Lipcse

BETŰÖNTÖDE, RÉZLÉLIA
és
RÉZBETŰK GYÁRA.

A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja
termékeit szükségleteik beszerzésénél.

A legkitünőbb kemény érez, igen
olcsó árak és méltányos fizetési
feltételek.

Próbákkal kívánatra szive-
sen szolgálnak.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYAR

RAKTÁRA

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boriték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,
Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú elhagyása, kis tér-
fogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás
csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissziók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világlátást berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

Papír- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

Könyv- és könyvmdai
színes és fekete festékek gyára.

Huber Mihály

ALAPITTATOTT 1780-BAN.

München és New-York.

Kizárólagos képviselői Magyarország
és a keleti tartományok részére

Fuchs David
Budapest

IV. kerület, Újvilág-utca 6. sz.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármimemű
megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Arjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgálunk.

WEINWURM ANTAL

fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön berendezés háson kívül fényképészletre.

Rust J. H. és Társa

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézléniák és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kiüntelve. * Szolid kivitel.

Ifj. Thümecke Károly Gépgyára

Budapest, IV. kerület, Koronaherczeg-utca 3. szám.

Különlegesség:

Könyvnyomdai gépek.

A würzburgi

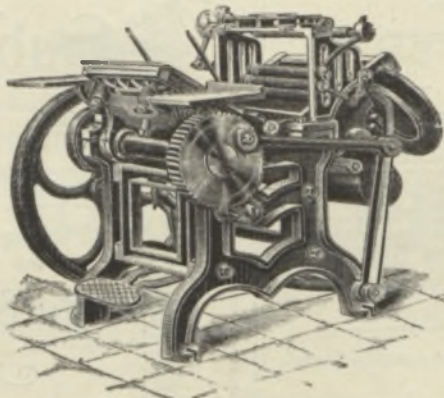
Bohn és Herber-féle
gyorsrajzógyár egyed képviselte.

Könyvnyomdák teljes felszerelése.

Pontos szállítás.

A legmértányosabb feltételek.

Kétévi jótállás.

Legújabb javított

„LIBERTY“

amerikai tégelynyomó-sajtó.

Leggyorsabb festékesere. Új,
javított festékszerkezet.

Óránkint 1000–1500 pl. nyomás.

Hibatlan register.

Erős, szolid építési szerkezet.

Kitünő festékeldörzsölés.

A benyomandó papiros nagysága jóval nagyobb lehet, mint a tégelyfelület nagysága.

Szám	Belső ráambőség	Tégelynagyság	Térfogat	Ára frt
I	260 × 380 ^m / _m	393 × 300 ^m / _m	130 × 180 ^m / _m	500
II	300 × 400 »	425 × 315 »	130 × 180 »	650
III	350 × 500 »	525 × 393 »	145 × 190 »	840

Budapesten, bele-
értve a láda és
esomagolást.

A sajtók nyomásra készen s ha másként nem kívánatlik, Didot-féle betűmagasságra igazítva szállítatnak.

KURCZ LIPÓT
és TÁRSA
CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZETEK
Budapest
II. ÉVŐRTÉNYÉN 632.

KÉSZIT
mindennemű nyomtatványhoz szükségelt
CLICHÉKET
Chemigrafia, chromotypia,
photo-(auto)typia,
FAMETSZET STB. után.

TERVEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK
photo-lithografiaiilag
legszebben és legolcsóbban sokszorosíthatnak
Dideki megrendelések pontosan
és jutányosan elkészíthetnek

A

GRAFIKAI SZEMLE

harmadik évfolyamából még néhány kötet rendelkezésre áll. Kötetlenül ára 2 frt.

Könyv- és könyvnyomdai
festékek gyára.

WÜSTE F.

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szükséges
mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntőde Budapesten.

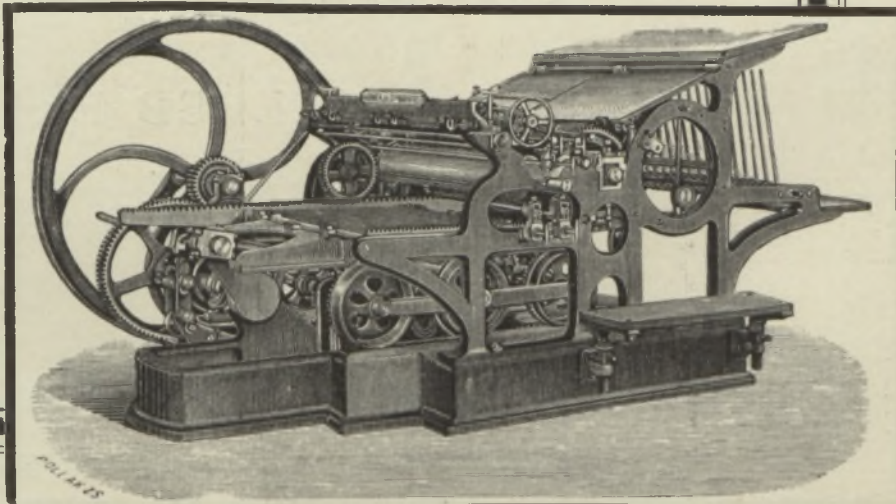
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszínnyomású gyorsajtót.
HUNGARICA láb- és kézihajtásra berendezett gyorsajtókat.
Amerikai rendszerű tégelynyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztó-
gépeket. Aranyozó prést
könyvkötőknek. Símitó és
csomagoló préseket. Töm-
öntő-készülékeket.

Minden e szakba vágómunkák
és javítások elvállaltatnak.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a
legújabb szabadalma ott rend-
szer szerint.

MECHANIKAI MŰHELY

ÓLOMZÁRGYÁRTÁS

Tömöntőde
és

Galvanoplastika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTŐDE

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Telefon 450.

BUDAPEST

VI., Desseffy-utca 32. sz.

Egész Nyomdai Berendezések

futányosan és gyorsan fogantatnak.

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBAN

továbbá

Körzetek és Kizárások

A LEGKÜLÖNFÉLEBB ÉKITMÉNYEK

és egyéb

Nyomdai felszerelvényekben.

E lap szövege az öntőde belüvel nyomatott.

Nyitra. Huszár István. Irtzer Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szakolcza. Skarnitzl József Örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikés Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corviná«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Stener Karoly.
Oroszló. Altstädter M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Böllöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzen. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyvnyomdája.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János. Winkler Gusztáv.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Vezéry Ödön. Wachs és Pauncz.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Levai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szászváros. Fuhrmann R. »Minerva« nyomda r.-társ.	Szombathely. Bertalanffy József. Fekete István. Gábel Ágoston. Seiler H. Özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk főlknyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Littetzký Endre »Szabadsajtó« nyomdája.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd. Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyitrai Gazd. Egyesület nyomdája.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Várnai Lipót.	Tapolcza. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	S.-A.-Ujhely. »Zemplén« nyomdája (tul. Éhler Gyula). Löwy Adolf. Landesmann M. és Társa.	Szeghalom. Kovács Antal.	Tata. Engländer Jakab.	Versecz. Kirchner J. E. Özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Wettl és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája: Steinfeld Jenő.	Szegvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. »Délmagyarországi Közönlöny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Freund Gyula. Mangold Sándor. »Posauna« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Stelner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda. Egyházmegyei könyvny. Zala-Egerszeg. Özv. Taly Rozália. Breisach Samu.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Selmeczbánya. Jörges A. Özvegye.	Szegzárd. Báter János. Ujfalussy Lajos.	Temesváros. Csanád egyházmegyei nyomda. »Délmagyarországi Közönlöny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Freund Gyula. Mangold Sándor. »Posauna« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Stelner Károly).	Zala-Egerszeg. Özv. Taly Rozália. Breisach Samu.
Pécs. Engel Lajos. Lyciumi nyomda. Talz József. Tajz M. Özvegye.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Tisza-Füred. Löw Sámuel.	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hírlap« nyomdája
Pécska. Ruber István.	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó és Pandurovits.	Székely-Udvarhely. Becsek Dániel.	Tolna. Selly József.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Reininger Ármin. Blum Ármin.	Székesfejérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Szammer Imre. Szammer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny. Klökner József és Társa.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zolyom. Nádasy G.
Pöstyén. Gipsz H.	Stájerlak. Rose V.	Szemecz. Fischer Náthán.	Torda. Pollak Móríc.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünsfeld Lipót. Stampfel, Éder és Társa. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenzboten« nyomdája. Wigand K. F.	Sümeg. Horvát Gábor. Nobel Ignác.	Szentes. Sima Ferenc. »Szentes és Vidéke« nyomdája.	Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zsombolya. Wunder Rezső.
	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovics Dusan dr.	Szenicz. Bezso János és Társa.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsolna. Áldori Manó.
	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szered. Stern Dávid.		

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Benkó Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanović Pajo. Kugli és Deutsch. Rulić Ferenc. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostinber K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlovic K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Károly. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Szizek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubić N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyvnyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Egyesy Géza; számvivő Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stáhly-utca 1. Az egylet a központon kívül a következő kerületekre oszlik: **Arad:** Elnök: Varga József; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feninger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Eln.: Rósa Viktor; pénztárnok: Streck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gámán Dezső; pénztárnok: Thummerer János. **Nagy-Várad:** Elnök: Lang József; pénztárnok: Bonczó Tivadar. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Safesák Rezső. **Pozsony:** Elnök: Kalteisz J.; pénztárnok: Dirmeier Nándor. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

A nagyszabeni könyvnyomdászok egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornyánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre.

Elnök: Spitzkopf Ferencz (Kosmos-nyomda, Aradi-utca 8.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Sitté József (Pester Lloyd nyomdája).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografičko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timet István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gácsország. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwa drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzyszów drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjewszi András, utóbbié Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzoló és könyvnyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzoló és könyvnyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopiccev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgame 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyező-egylete. Elnök: Dröszler Flórián. (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyv- és kőnyomdászok és rajzoló egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tiroli és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.) Elnök: Laslovski Kajetan.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Bulgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Čolakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Francoiaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdája Kristianiában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Hacker-féle nyomda, címzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölcsönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografici din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8., St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typografförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinovič György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állnak velünk kölcsönösségekben.